

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

De incrementis cleri, studijsque eiusdem litterarijs. cap. 34.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

re; frequenti exercitatione, communicationeque rerum spiritualium, diuinarumque, ad solidam religionis præstantiam, sensusque sanctissimos perducere. Carolus ipse sæpe numero adibat: audiebat pie declamantes: intererat disputationibus: aderat diuinas res inter se conferentibus: singillatim cognoscebat vniuscuiusque mores, litterarumque progressiones. Statis præsertim temporibus erat, præfens, eum de eruditione periculum fieri; & vniuscuiusque conditione, moribusque diligenter examinatis; qui ecclesie vsui esse possint, diiudicari solet. Huius disciplinae instituta fuscè descripta, nondum plene recognouerat, probaueratve, cum ex hac vita migravit. Clericos indole atque ingenio ad ecclesiastica munera, quantum fieri posset, aptissimos recipi curabat ætate vero annorum circiter XVIII. ne vel propter maiorem ætatem, ad scientiarum integra studia minus apti; vel ob minorem, loco diutius oneri essent. facile quoque ex vicis, locisque, vbi litterarum magistri fere non haberentur, quæ ita tenebat, vt iusta de causa tamen sententiam sæpe mutandam putaret. Vt quisque, eiusve parentes essent à facultatibus instructi; ita quod in annos singulos penderent sumptus causa, conluebat. qui sumptum integrum non soluerent, eos adhibere sponsorem iubebat; qui quod ob inopiã remissum esset, soluere promitteret; si clericus ecclesie Mediolanensis postea noluisset inseruire, exteros fere non admittit; aut ita, si sumptui integre satisfacerent. Hæc primo collegia, clericorum societatis IESV cura, operaque instituit. postea cum Mediolanenses clerici multi eis succreuisissent, alij quoque eadẽ disciplina instituti essent, eos adhibuit. Qui clerici vel ætate iam confirmata, vel hebeti ingenio ad statum disciplinarum cursum minime apti videbantur; eos alio loco latinis litteris.

doctrina sacramentorum, & ea facultate, quæ in cognitione peccatorum, castaque tuenda conscientia versatur, instituit erudiri, numero fere sexaginta. Sed aliud collegium itidem quasi parochorum feminarium habuit; in quo minori numero, homines ætate media, propiori ad parochias administrandas studio instituerentur.

His collegijs, adiuncta Oblatorum sodalitate, magnum sibi Carolus ecclesie administrandæ subsidium comparauit. Ex eiusmodi enim seminarijs, quasi arbores pubescentes, alias, alio transferens, vt opus esse animaduertat; agrum suum bene consistum, vberemque reddebat. extra collegia quoque, multi Braidensis gymnasij bono vtentes, Theologi euasere. exteri præterea eadem commoditate vsi; optimaque deinde Caroli administratione, tum auctoritate etiam inuitati, sese ecclesie Mediolanensi addixerunt. Ex omnibus item partibus ille studiose homines adducere solebat doctrina, moribusque probatis; quos in ecclesia sua varie; pro eo quod opus esse videretur, disponebat: eum in suis retinendis contra, vel tenacitate quandã adhiberet. Ita fecerat, vt in præcipuis diocesis locis, aut ecclesijs insignioribus, viros graues Theologos, vel iuriscanonicos peritos plurimos; & in canonicorum singulis collegijs, Tridentini præsertim canonis auctoritate secutus, Theologos haberet. Regulares quoque homines quamplurimos adiutores quærebat. Societatis IESV constituit cœnobium duo primũ ad ecclesiam S. Fidelis, alterum collegium fuit Braidense; eã conditione in perpetuum firmata; vt in eo logica, philosophia, theologicæ, rhetoriq; grammatice, linguarum græcæ, & hebraicæ scholas apertas haberent, ad totius iuuentutis prouinciæ Mediolanensis, & clericorum in primis honestissimum fructum. ad eã rem; loco, vt superior

De incrementis cleri, studijque eiusdem litterarijs.
Cap. xxxiv.

apud
Mediolanensem
ecclesiam
1722

etigimus, Gregorio Pontifice demum impetrato; suam societati contulit Aronensem Abbatiam; ut nouitiorum domus Aronz constitueretur; & Mediolani magistri, alijque magno numero, pro eo quod opus erat, facilius sustentarentur. Quæ quidem collegia docendo, concionando, sacris confessionibus audiendis virtutum christianarum exemplis, magnos ecclesie sue videbat esse vsus ad salutem allatura. Clericos alios regulares à Paulo I V. institutos in urbem deduxit. quorum vita religiosissima; tum assiduus in peccatis diiudicandis; viaque salutis tradenda labor, gregis fructum valde cumlaret. Alijs ordinibus querebat locum; si quid salutis suorum inde afferri posse videret adiumenti. In ea vero, quæ iam erant monasteria viros doctrina, religioneque probatos mitti curabat; quibus uti posset. omnino mirum ministrorum, adiutorumque desiderium gregis charitas in eum immiserat: cuius salutari progressioni quamplurima videbat esse necessaria. ac reuera, etiam numero multo maiori, nullam reliquisset otij facultatem: tanta erat rerum multitudo, quas curari, effici, recognosci assidue oportebat; tamque in omnibus rebus religiose componendis progrediebatur in dies. Alias litterarias exercitationes ad cleri usum induxerat; tum proprias quandoque alicuius urbane regionis; tum communes omnium. nam in suis ædibus delegerat, qui certis diebus doctrinam de peccatis publice traderet: quo iubebat ecclesiasticos homines, etiam parochos ad audiendum conuenire. Ut autem quæ semel didicissent, tenerent firmiter; congregationes mensuras in vnaquaque urbis, & agri regione instituerat; quod ex ea regione tota certis diebus illi conuenientes, varijs propositis questionibus, de sacramentorum administratione, de animarum vinculis

soluendis, disputationem haberent. etiamque ei rei accessionem fieri iubebat, sacra pro mortuis communi-ter celebrata. cuius instituit rationem libello fusius comprehensam edidit. Sed propria etiam cura parochos urbanos ad conciones iuuari curabat: quibus hebdomadis singulis, quod proximo festo legendum ex Euangelio in ecclesia erat, prius exponi quædoque iussit; & quasi concionum materiam explicatam tradi. quos etiam interdum, ut quid possent, efficeretque, melius cognosceret; scriptas ad se iubebat conciones afferre. Præterea veteres canones à Gratiano collectos, uti diximus. interpretati iussit. quo in studio, quamuis summa fuerit Caroli voluntas, paucis tamen id persuasit: trahuntur enim facile omnes ceterorum exemplo; eaque libenter sequuntur, quæ plurimorum iudicio, & usum afferunt, & nomen: qualis est vulgaris canonum peritia, scolasticique Theologie progressus at veteris ecclesie ratio bene cognita, solidæ utilitatis est, arma contra hæreticorum impugnationes suppeditat: & ad ecclesiam ordinandam, constituendamque magnum præbet adiumentum. His institutis, mutata prorsus ecclesie specie; ubi presbyteri indocti, sæpe etiam fordidi erant; doctos habuit, & religiosos, qui populos salutariter docere, regereque possent, & quæ Carolus in dies ad meliorem rerum omnium conditionem efficiendam præscriberet, diligenter exequerentur. ex quo etiam populi ad debitam sacerdotibus reuerentiam, obedientiamque salutariter excitati, magis in salutis via proficerent. Ac litteraria quidem cleri studia, vel ipsi maiores multo, quam alioqui solet esse, bibliopolarum quæstus, ostendebat.

Beneficia omnia sic mandauit, ut amicitie, gratie, propinquitatisve causa nihil moueretur. Si quem-
piam

De benefici-
orum di-
stributione
Cap. xxxv.